

"Elbette gerektir ki, Cenâb-ı Hakki bir isim, bir unvanla, bir rububiyetle, ve hâkezâ, tanısa, başka ünvanları, rububiyetleri, şe'nleri içinde inkâr etmesin. Belki, herbir ismin cilvesinden sair esmâya intikal etmezse zarar eder." izah eder misiniz?

Burada tefekkür için çok önemli bir ölçü veriliyor. Bir eserde yahut bir hadisede esmâ-i hüsnâdan bir ismin tecellisi öncelikle nazara çarpabilir. Ancak o şey yahut o olay, sadece o ismin değil, birçok esmânın birlikte tecellisiyle meydana gelmiştir. O halde, sadece bir ismi esas alarak yapılacak değerlendirmeler yanıltıcı olabilir. Tecellide dahil olan bütün isimlerin dikkate alınması gerekir. Bu hakikate şöyle bir örnek veriliyor:

"Kadîr ve Hâlık isminin eserini görse, Alîm ismini görmezse, gaflet ve tabiat dalâletine düşebilir."(1)

Allah, yer küremizi kudretiyle seyahat ettirerek bahar mevsimine ulaştırır ve baharın gelmesiyle de nice çiçekler, sebzeler, meyveler yaratılır. Bu olayda **Kadîr** ve **Hâlık** isimleri tecelli etmektedir. Aynı olayda, **Alîm, Hakîm ve Rezzak** isimlerin de tecelli ettikleri dikkate alınmalıdır ki, ne dünyamızda, ne de meyve ağaçlarında ilim, hikmet ve merhamet olmadığı düşünülerek ve bu icraatları ancak Allah'ın yaptığı bilinsin. Aksi halde, bunlar tabii birer olay gibi görülür ve insanı dalâlete götürebilir.

Bir örnek de musibetlerden verelim:

Bir musibette, mesela bir zelzelede canını ve malını kaybeden insanlara baktığımızda, bu olayı sadece **Kahhar** isminin bir tecellisi olarak değerlendirmemiz eksik olur. Allah; Kahhar olduğu gibi **Hakîm**'dir ve **Rahîm**'dir de. O'nun nice nimetleriyle besleyip büyüttüğü insanları bir musibete düşürmesinde de bu hikmeti ve rahmeti aramak gerekir.

Zelzele bahsinde geçtiği gibi, bu musibetle insanların fani malları sadaka hükmüne geçmekte, vefat edenler de ahirette ayrı mükâfatlara mazhar olmaktadır. Üstadımız, musibetleri "**rububiyet-i ilâhiyenin icraatı**" olarak değerlendiriyor. Cenâb-ı Hak bir çok insanı, hatta çok sevdiği büyük zatları bile musibetlerle imtihan etmekte ve onların derecelerini böylece artırmaktadır.

Belaların en büyüğünün enbiyaya, sonra evliyaya.... geldiğini haber veren hadis-i şerifi dikkate alarak her musibeti sadece bir kahır tecellisi olarak yorumlama yoluna gitmemeliyiz.

“Musibet cinayetin neticesi, mükâfatın mukaddimesidir.”(2)

hükmünce, o musibet sadece **Kahhar** isminin değil, onu takib eden mükâfatlar cihetiyle de **Hakîm, Kerîm, Rahîm** gibi çok esmânın da tecellilerini taşımaktadır.

Böyle düşünülmediği takdirde insanlar her musibette hemen yeise düşme ve sonunda İlâhî takdire karşı isyankâr olma tehlikesine maruz kalabilirler.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz, Birinci Dal.](#)

(2) bk. [Mektubat, Hakikat Çekirdekleri: 62.](#)